## 20996 - Hayatta olan veya ölen birisi için Kur'an okumanın hükmü

### Soru

Benim okuma-yazma bilmeyen bir annem var ve ona iyilik yapmak istiyorum. Çoğu zaman okuduğum Kur'an'ın sevabını ona bağışlıyorum. Fakat bu davranışın câiz olmadığını işitince böyle yapmaktan vazgeçtim ve onun adına tasaddukta bulunmaya başladım. Annem şimdi hayatta ve yaşıyor. Hayatta olsun veya ölmüş olsun, annemin adına sadaka versem (tasaddukta bulunsam), bu sadakanın sevabı ona ulaşır mı? Yoksa sadece duâ mı ona ulaşır? Çünkü şu hadiste sadece duâ geçmektedir:

إِذاَ مَاتَ ٱلعَبْدُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثٍ: صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ.

"Bir kul öldüğü zaman, amelinin sevabı kesilir. Ancak (hayrın devamlı olması ve faydasının kesilmemesi sebebiyle) şu üç şeyin sevabı kesilmez: Sadaka-i Câriye (müslümanların yararlanması için bir şeyi Allah rızâsı için vakfetmek gibi), faydalı ilim (insanlara Allah rızâsı için dînî ilimleri öğretmek veya bunun için kitap yazmak gibi), kendisine duâ eden hayırlı evlât (insan vefat ettikten sonra arkasında kendisine rahmet ve mağfiretle duâ eden birisini bıraktığı zaman, o evlâdın duâsı, yabancı bir kimsenin duâsından daha çok kabûle şayandır)."

Bir insan, namazda veya başka yerlerde, otururken veya ayaktayken, anne ve babasına bol bol duâ eden birisi ise, yukarıda zikredilen hadis, onun Allah Teâlâ katında kendisinden iyilik ümit edilen hayırlı evlat olduğuna delâlet eder mi?

Bu konuda beni aydınlatmanızı ricâ ediyorum. Allah Teâlâ size bol bol sevap vermesini diliyorum.

### Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Kur'an okunmasına gelince, İslâm âlimleri, okunan Kur'an'ın sevabının ölüye ulaşıp-ulaşmayacağı konusunda iki görüşe ayrılmışlardır. Bu konuda en tercihli görüş; delil olmadığı için okunan Kur'an'ın sevabı ölüye ulaşmaz.Zirâ Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, kendisi hayatta iken

ölen kızları ve sahâbeden diğer müslümanlar için böyle bir şey yapmamıştır. Onlar adına namaz da kılmamıştır. Aynı şekilde onlar adına oruç da tutmamıştır. Bildiğimiz kadarıyla sahâbe de -Allah onlardan râzı olsun- böyle bir şey yapmamışlardır.Bu sebeple mü'min için evlâ olan; bunun terk etmesi, ölüler veya hayatta olanlar için Kur'an okumamalı ve onlar adına namaz kılmamalıdır. Aynı şekilde onlar adına oruç da tutmamalıdır. Çünkü bütün bu amellerin dînde hiçbir delili yoktur. İbâdetlerde aslolan; Allah Teâlâ'nın kitabında veya elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetinde meşrû olduğuna dâir bir delil sâbit olmadıkça o ameli yapmamaktır.

Sadakaya gelince, bu amel, müslümanların sözbirliğiyle hem ölüye, hem de hayatta olana fayda verir. Aynı şekilde duâ da müslümanların sözbirliğiyle hem ölüye, hem de hayatta olana fayda verir. Yukarıda zikredilen hadis, ölen kimse hakkında gelmiştir.

Bu konuda karmaşık gelen şudur: Salih amellerin sevabı ölüye ulaşır mı ulaşmaz mı?

Bunun içindir ki Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den şu hadis gelmiştir:

[ إِذاَ مَاتَ ابْنُ آدمَ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثٍ: صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ. ] رواه مسلم

"Bir kul öldüğü zaman, amelinin sevabı kesilir. Ancak (hayrın devamlı olması ve faydasının kesilmemesi sebebiyle) şu üç şeyin sevabı kesilmez: Sadaka-i Câriye (müslümanların yararlanması için bir şeyi Allah rızâsı için vakfetmek gibi), faydalı ilim (insanlara Allah rızâsı için dînî ilimleri öğretmek veya bunun için kitap yazmak gibi), kendisine duâ eden hayırlı evlât (insan vefat ettikten sonra arkasında kendisine rahmet ve mağfiretle duâ eden birisini bıraktığı zaman, o evlâdın duâsı, yabancı bir kimsenin duâsından daha çok kabûle şayandır)."[1]

Ölüm ile birlikte amellerin kesileceği bilinen bir konu olunca, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bunun kesilmeyeceğini beyan etmiştir.Hayatta olan kimse adına sadaka vermeye (tasaddukta bulunmaya) gelince, bunun hem hayatta olan kimseye, hem de ölen kimseye fayda vereceği konusunda hiç şüphe yoktur. Aynı şekilde duâ da hayatta olan veya ölen kimseye fayda verir. Hayatta olan anne ve babasına duâ eden evladın duâsı onlara fayda verir. Aynı şekilde hayatta olan anne ve babası adına sadaka veren evladın sadakası onlara fayda verir.

Yine hac da böyledir. Eğer anne ve baba, yaşlılık veya iyileşme ümidi olmayan bir hastalık sebebiylehac farîzasını edâ etmekten âciz iseler, evladın onlar adına yapacağı hac, onlara fayda verir.

Bunun için Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'den şu hadis sâbittir:

Haş'am kabilesinden bir kadın Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek:

يَا رَسُولَ اللهِ! إِنَّ فَرِيضَةَ اللهِ عَلَى عِبَادِهِ فِي الْحَجِّ أَدْرَكَتْ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا، لاَ يَثْبُتُ عَلَى الرَّاحِلَةِ، أَفَأَحُجُّ عَنْهُ؟ قَالَ: حُجِي عَنْهُ.

"Ey Allah'ın elçisi! Allah'ın hac hususundaki farz emri babama çok yaşlı iken erişti. Deve üzerinde bile duracak halde değildir. Onun yerine haccedebilir miyim? diye sordu.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

-Evet! (Onun yerine haccedebilirsin), buyurdu."[2]

Başka bir adam Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek:

يَا رَسُولَ اللهِ! إِنَّ أَبِي شَيْخٌ كَبِيرٌ لَا يَسْتَطِيعُ الْحَجَّ وَلَا الْعُمْرَةَ، وَلَا الظَّعْنَ قَالَ: حُجَّ عَنْ أَبِيكَ، وَاعْتَمِرْ.

"Ey Allah'ın elçisi! Şüphesiz babam, hac ve umre yapamayacak, devenin üzerinde duramayacak kadar çok yaşlıdır. (Onun yerine hac ve umre yapabilir miyim?) diye sordu.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

-Babanın yerine hac ve umre yap, buyurdu."

Bu hadis, ölen kimsenin veya hayatta olup da çok yaşlılık sebebiyle haccı edâ etmekten âciz olan erkek veya kadının adına haccetmenin câiz olduğuna delâlet etmektedir. Bu sebeple ölü adına sadaka vermek, hac veya umre yapmak, yine bu amelleri yapmaktan âciz olan kimse adına bunları yapmak, ilim ehlinin hepsine göre bu ameller ona fayda verir.

Aynı şekilde üzerinde adak orucu, keffâret orucu ve Ramazan orucunun kazası gibi oruç borcu olduğu halde ölen kimsenin adına oruç tutmak da, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şu

genel olan sözü gereği ölüye fayda verir:

[ مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ، صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ. ] متفق عليه

"Kim üzerinde oruç borcuolduğu halde ölürse, onun yerine velisi oruç tutar."[3]

Bu anlamda birçok hadis vardır. Fakat bir kimse, hastalık veya yolculuk gibi şer'î bir mazeret gereği gecikir de Ramazan orucunu kaza edemeden vefat ederse, dînen mazur görüldüğü için o orucu kaza etmesine veya her gün için bir yoksulu doyurmasına gerek yoktur.

Ey soruyu soran kardeşim!

Sen, onlar adına tasaddukta bulunarak ve onlara duâ ederek anne ve babana iyilikte bulunman sebebiyle inşaallah sen hayır üzeresin. Özellikle anne ve babasına duâ eden evlat hayırlı bir evlat ise, duâsının kabul olunması daha yakındır. Bunun içindir ki Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- hadisin devamında şöyle demiştir:

... أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ.

"... veya kendisine duâ eden hayırlı evlat."

Çünkü herkesin anne ve babasına duâ etmesi istenen ve arzulanan bir şey olmakla birlikte, hayırlı evladın duâsının kabulü, günahkâr evladın duâsının kabulünden daha önce gelir. Fakat evlat hayırlı birisi ise, anne ve babasına duâsının kabul olunması daha yakındır.[4]

---

[1] Müslim; hadis no:1631

[2] Buhârî, hadis no: 1513

[3] Buhârî ve Müslim

[4] Allâme Abdulaziz b. Abdullah b. Baz, "Mecmû' Fetâvâ ve Mekâlât Mutenevvia", c: 4, s: 348.